

מצוה חביבה
הרב מואיז נבון

רמב"ם [1138-1204] הלכות מגילה וחנוכה פרק ד הלכה יב
מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא **עד מאז** וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו, אפילו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק.

מגיד משנה הלכות מגילה וחנוכה פרק ד הלכה יב
מצות חנוכה וכו'. שם (דף כ"ג:) אמר רב הונא הרגיל בנר חנוכה הויין לו בניס ת"ח: ומ"ש רבינו אפילו אין לו מה יאכל וכו'. נראה שלמדו ממה שנתבאר פ' ז' מהלכות חמץ ומצה שאפילו עני שבשיראל לא יפחות מדי' כוסות, והטעם משום (1) פרסומי ניסא (2) וכ"ש בני"ח דעדיף מקדוש היום, כמו שיתבאר בסמוך:

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז הלכה ז
לפיכך כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות והוא מיסב דרך חירות, וכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים חייב לשתות בלילה הזה ארבעה כוסות של יין, אין פוחתין מהם, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יפחתו לו מארבעה כוסות, שיעור כל כוס מהן רביעית.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף צט עמוד ב
משנה: ... ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין, ואפילו מן התמחוי.

רשב"ם מסכת פסחים דף צט עמוד ב
ואפילו. הוא מתפרנס מתמחוי של צדקה דהיינו עני **שבעניים** דתנן במסכת פאה [פ"ח מ"ז] מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מן התמחוי אפילו הכי אם לא נתנו לו גבאי צדקה ימכור את מלבושו או ילוה או ישכיר את עצמו בשביל יין לארבע כוסות:

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיב עמוד א
ואפילו מן התמחוי וכו'. פשיטא! - לא נצרכא אלא אפילו לרבי עקיבא, דאמר: עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות - הכא משום פרסומי ניסא מודה. ...

- יין לד' כוסות < כסותו
- יין לד' כוסות = פרסומי ניסא
- נר חנוכה = פרסומי ניסא
- נר חנוכה < כסותו

צפנת פענח הלכות מגילה וחנוכה פרק ד
[יב] אפילו אין לו מה יאכל כו' שואל או מוכר. עיין מגילה ד' כ"ז ע"ב דגם גבי קידוש היום צריך למכור כסותו וכ"ש גבי נר חנוכה ועיין פסחים ד' צ"ט ע"ב ובת"כ פ' מצורע:

מגילה דף כז עמוד ב [תרגום קל עם "חברותא"]
שאלו תלמידיו את רבי זכאי: באיזה זכות הארכת ימים? אמר להם: מימי לא השתנתי מים בתוך ארבע אמות של תפלה, ולא כניתי שם לחבירי, [ואפילו כינוי שאינו של גנאי - תוס']. ולא ביטלתי קידוש היום. אמא זקינה היתה לי. פעם אחת מכרה צעיף שבראשה, והביאה לי בדמיה קידוש היום. תנא: כשמתה, הניחה לו שלש מאות גרבי יין. כשמת הוא [רבי זכאי], הניח לבניו שלשת אלפים גרבי יין. רב הונא היה חגור מין גומי, וקאי קמיה דרב. אמר ליה: מאי האי שאתה חגור בדבר כזה? אמר ליה: לא הוה לי יין לקידושא, ומשכנתיה לחגורתי, ואתאי ביה קידושא.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד ב
... בעי רבא: נר חנוכה וקידוש היום מהו? קידוש היום עדיף - דתדיר, או דילמא: נר חנוכה עדיף, משום פרסומי ניסא? בתר דאבעיא הדר פשטה: נר חנוכה עדיף, משום פרסומי ניסא.

- יין לקידוש < כסותו
- נר חנוכה (פרסומי ניסא) < יין לקידוש
- נר חנוכה < כסותו

~ מה מיוחד בחנוכה ~

פירוש נפוץ אחד: המאבק עם היונים והמתיוונים לא היה איזו שנאת ישראל מתפרצת או גל נוסף של אנטישמיות שהיה צריך לחכות עד שיחלוף. המלחמה עם היונים היתה על כל "הקופה", היה פה מצד היונים ותומכיהם מבית, קריאת תיגר על האמונה היהודית ועל תפיסת העולם הבסיסית של עם ישראל.

פסח

ויקרא רבה (וילנא) פרשת אמור פרשה לב

רב הונא אמר בשם בר קפרא בשביל ד' דברים נגאלו ישראל ממצרים שלא שנו את שמם ואת לשונם ולא אמרו לשון הרע ולא נמצא ביניהן אחד מהן פרוץ בערוה ...

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) דברים פרשת תבא דף מו עמוד א

ויהי שם לגוי. מלמד שהיו ישראל מצויינים שם. שהיה מלבושם ומאכלם ולשונם משונים מן המצריים. מסומנין היו וידועין שהם גוי לבדם חלוק מן המצריים:

שמות פרק יד, יד יקוק ילחם לכם ואתם תחראו:

פורים

אסתר פרק ד, יג-יד

(יג) ויאמר מרדכי להשיב אל אסתר אל תדמי בנפשך להמלט בית המלך מכל היהודים: (יד) כי אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר

Yoram Hazony (The Dawn, p.247)

And herein lies the key to Esther. The most remarkable aspect of the book is not God's absence itself, but the fact that this absence does not induce defeat and despair. Quite the contrary, in fact: Mordechai and Esther prove that even in the grim new universe of the dispersion, the most fearsome evils may yet be challenged and beaten – so long as man himself is willing to take initiative to beat them ... Man may still participate in the actions of God in history, but he will not be called to them; he will have to initiate them....

חנוכה

ועל הנסים ועל הפרקו. ועל הגבורות. ועל התשועות ועל הנפלאות ועל הנחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה:

לפורים

בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה. **בשעמד עליהם המן הרשע. בקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים** מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד בשלשה עשר לחדש שבט שנים עשר הוא חדש אדר ושללם לבו. ואתה ברחמיך הרבים הפרת את עצתו, וקלקלת את מחשבתו. והשבות לו גמולו בראשו. ותלו אותו ואת בניו על העץ. ועשית עמהם נס ונפלא ונודה לשמך הגדול סלה.

לחנוכה

בימי מתתיה בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו **בשעמדה מלכותו ונן הרשעה על עמד ישראל לשפחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך.** ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם. רבת את ריבם. דנת את דינם, נקמת את נקמתם. מסרת גבורים ביד חלשים. ורבים ביד מעטים. ורשעים ביד צדיקים. וטמאים ביד טהורים, וזדים ביד עוסקי תורתך. לך עשית שם גדול וקדוש בעולמך. ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקו כהיום הזה. ואחר כך באו בניך לדביר ביתך ופנו את היכלך. וטהרו את מקדשך. והדליקו נרות בחצרות קדשך וקבעו שמונת ימי חנכה אלו בהלל ובהודאה. ועשית עמהם נסים ונפלאות ונודה לשמך הגדול סלה.

Victor Frankl (Man's Search for Meaning, p.126)

There is nothing in the world, I venture to say, that would so effectively help one to survive even the worst conditions as the knowledge that there is a meaning in one's life. There is much wisdom in the words of Nietzsche: "He who has a why to live can bear with almost any how."

Martin Luther King: If a man has nothing to die for, then his life is worth nothing.

טור אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעא

ויען כי אירע הנס בנרות תקנוה להדליק נרות בכל לילה כדי להזכיר הנס וצריך כל אדם לזוהר בהן מאד ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן להדליק, וזהו בהן יהיו לו בנים ת"ת.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד ב

אמר רב הונא: הרגיל בנר - הויין ליה בנים תלמידי חכמים,

רש"י מסכת שבת דף כג עמוד ב - בנים תלמידי חכמים - דכתיב (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור, על ידי נר מצוה דשבת וחנוכה - בא אור דתורה.

~ כדגד כל המצוות ~